

”Om och om igen”

- en kvalitativ studie om idrottslärares utformning
av ämnet idrott och hälsa i grundsärskolan

Marie-Louise Eriksson
Maria Fernanda Hagman

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Examensarbete 37:2010

Lärarprogrammet 2008-2011

Seminariehandledare: Leif Yttergren

Examinator: Jane Meckbach

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie var att undersöka grundsärskolans idrottsundervisning i relation till kursplanens innehåll. Frågeställningarna var: Vad innehåller kursplanen samt vilka skillnader finns gentemot grundskolans kursplan i ämnet idrott och hälsa? På vilket sätt är kursplanen förankrad i undervisningens utformning? Vilka hinder och/eller möjligheter finns i undervisningen?

Metod

De metoder som använts i studien var textanalys och kvalitativa intervjuer. Inledningsvis genomfördes en textanalys av grundsärskolans och grundskolans kursplaner. Utifrån textanalysen utformades en intervjuguide. Därefter genomfördes tre intervjuer med idrottslärare på två grundsärskolor i olika kommuner, två av lärarna som arbetar på samma skola undervisar samma elevgrupper. Intervjuerna spelades in på band och transkriberades för att sedan tolkas utifrån ramfaktorteorin och tidigare forskning.

Resultat

Kursplanen i grundsärskolan innehåller av oss fyra identifierade aspekter: en lustfylld, en social, en teoretisk samt en praktisk. Respektive aspekt innehåller underliggande moment. Textanalysen visar att kursplanerna är relativt lika. Dock har grundsärskolan färre och något lägre krav. Alla fyra aspekter ingår mer eller mindre i undervisningen i de två grundsärskolorna. Kunskaper om idrottens historia är ett obligatoriskt inslag som saknas på båda skolorna. På en av skolorna finns heller inte undervisning som berör missförhållanden som kan förekomma i samband med fysisk aktivitet samt friluftsliv i idrottsundervisningen. En förklaring till att inte friluftsliv förekommer är att lärarna upplever momentet som tidskrävande. Viss tidsbrist ses alltså som ett hinder medan elevernas generellt positiva inställning till ämnet ses som en möjlighet.

Slutsats

Slutsatsen blir att kursplanen används av de intervjuade lärarna som riktlinje vid idrottsundervisningens utformning. Dock är inte kursplanen förankrad fullt ut, då vissa underliggande moment saknas. Undervisningen baseras på glädje och repetition.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning.....	1
1.1 Introduktion.....	1
1.2 Bakgrund.....	1
1.2.1 Grundsärskolan.....	1
1.2.2 Definitioner.....	2
1.3 Forskningsläge.....	2
1.3.1 Specialpedagogik.....	2
1.3.2 Inkluderande synsätt.....	3
1.3.3 Särskolans idrottsundervisning.....	4
1.3.4 Grundsärskolans kursplan kontra grundskolans.....	5
1.3.5 Sammanfattning.....	6
1.4 Syfte och frågeställningar.....	6
1.5 Teoretisk utgångspunkt.....	6
1.5.1 Ramfaktorteorin.....	6
2 Metod.....	8
2.1 Datainsamlingsmetod.....	8
2.2 Avgränsningar.....	8
2.3 Urval.....	8
2.4 Procedur.....	9
2.5 Validitet och reliabilitet.....	10
3 Resultat.....	12
3.1 Vad innehåller kursplanen samt vilka skillnader finns gentemot grundskolans kursplan i ämnet idrott och hälsa?.....	12
3.1.1 Vad innehåller grundsärskolans kursplan?.....	12
3.1.2 Skillnader gentemot grundskolans kursplan.....	15
3.2 På vilket sätt är kursplanen förankrad i undervisningens utformning?.....	17
3.2.1 Den lustfyllda aspekten.....	17
3.2.2 Den sociala aspekten.....	18
3.2.3 Den teoretiska aspekten.....	18
3.2.4 Den praktiska aspekten.....	19
3.3 Vilka hinder och/eller möjligheter finns i undervisningen?.....	20
3.3.1 Möjligheter.....	20
3.3.2 Hinder.....	22
4. Sammanfattande diskussion.....	24
4.1 Slutsats.....	28
4.2 Några sammanfattande rader.....	28
4.3 Förslag till fortsatt forskning.....	28
Käll- och litteraturförteckning.....	30

Bilaga 1 Käll- och litteratursökning

Bilaga 2 Intervjuguide

1 Inledning

1.1 Introduktion

Alla barn har olika förutsättningar. En del förmår inte att nå upp till grundskolans krav och hamnar därför av olika anledningar i särskolan. Den består av två verksamheter: träningsskolan och grundsärskolan. (Skolverket 1996, s. 5) Under vårterminen 2010 läste vi en specialpedagogikkurs som innehöll en veckas verksamhetsförlagd utbildning. Vi fick under denna vecka delta i träningssärskolans¹ undervisning. Efter ett samtal med den aktuella idrottsläraren noterade vi att undervisningen generellt inte följde styrdokumentet. Strävansmålen i motorikämnet² var inte ledande i undervisningens utformning. Dessutom saknade läraren engagemang. Denna, i våra ögon, negativa inställning var något som vi starkt reagerade på. I Lpo94 går det att utläsa att strävansmålen ska ange inriktningen på skolans arbete och därför ska dessa vara centrala i undervisningen. (Skolverket 1994, s. 8) Dessa mål ska alltså vara ledande även i träningsskolan och grundsärskolan. Men är de det? Eller stämmer vår negativa erfarenhet även på andra skolor?

Forskning om särskolan och dess motorik samt idrott- och hälsaundervisning³ existerar inte i samma utsträckning som motsvarande forskning om grundskolan. Vi ser denna forskning som minst lika viktig, då vi vet att fysisk aktivitet är av stor vikt även för dessa barn. Därför anser vi att studiens genomförande är relevant.

1.2 Bakgrund

1.2.1 Grundsärskolan

De elever som har ett lindrigt begåvningshandikapp går vanligtvis i grundsärskolan, dessa barn och ungdomar har bl.a. begränsningar i sin abstraktionsförmåga. De kan även ha svårigheter att se samband i olika händelseförlopp. För att bli inskriven i särskolan ska eleven *inte* klara av kunskapsmålen i grundskolan *p.g.a.* utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd. Om detta inte uppfylls ska eleven gå i grundskolan och där få den

---

¹ Träningsskolan är för elever som på grund av omfattningen av utvecklingsstörning inte kan gå i grundsärskolan. Undervisningen för eleverna i träningsskolan är mer inriktad på social träning och praktiska färdigheter. (Skolverket 2009, s. 11)

² Träningsskolan motsvarighet till idrott- och hälsa (Skolverket 1996, s. 9) I grundsärskolans styrdokument finns ämnet idrott och hälsa precis som i grundskolan. (Skolverket 1996)

³ Fortsättningsvis kommer det kortare och mer vedertagna ordet "idrottsundervisning" användas när undervisning i ämnet idrott och hälsa avses. Vi som blivande idrottslärare är väl medvetna om att hälsoaspekten har en central roll i ämnet. Detta görs därför endast för att underlätta läsningen.

hjälp som behövs för att klara av undervisningen. Även barn och ungdomar som fått en begåvningsmässig funktionsnedsättning p.g.a. en hjärnskada som är betydande och bestående har rätt att gå i särskolan. (Skolverket 2009, s. 4 f.) Det är nio års skolplikt i grundsärskolan, eleverna har dock rätt till ett tionde valfritt år. Grundsärskolan går under samma läroplan som grundskolan men följer egna kursplaner för de olika ämnena, dessa är utarbetade enligt samma modell som för grundskolan. (Skolverket 1996, s. 5)

1.2.2 Definitioner

Sedan 2007 gör Socialstyrelsen skillnad mellan funktionsnedsättning och funktionshinder. De nya termerna har sedan dess funnits i Socialstyrelsens termbank och definieras på följande sätt:

Funktionsnedsättning beskriver nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. (Socialstyrelsen 2007)

Funktionshinder beskriver den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. (Socialstyrelsen 2007a)

Dessa definitioner kommer vi att använda oss av i vårt arbete.

1.3 Forskningsläge

Forskning och litteratur kring grundsärskolans idrottsundervisning och dess utformning har varit förhållandevis svår att finna då fältet är relativt outforskat, vilket också motiverar behovet av denna studie. Detta har medfört att vi har fått vidga våra vyer och tagit del av annan forskning och litteratur som gäller barn med funktionsnedsättning och deras relation till fysisk aktivitet. Vi har också tagit del av en studie där en jämförelse av grundskolans och grundsärskolans kursplan i matematik genomförts. En del av forskningen som presenteras är p.g.a. detta examensarbeten.

1.3.1 Specialpedagogik

I boken "Barn med behov av särskilt stöd, en grundbok i specialpedagogik", skriver Sverre Asmervik i ett inledande kapitel att arbetet med elevernas svagheter är självklart, men att detta inte får överskugga deras möjligheter och kompetenser. "Normala" krav ska även här kunna ställas. Det betyder att man bortser från den delen av funktionsnedsättningen som inte är relevant samt inte uppfattar eleven som hopplös. Ju fler normala förväntningar, desto fler

uppgifter klarar de och desto bättre mår de. (Asmervik 2001, s. 8) Specialpedagogikens metodik är ofta densamma som övrig pedagogik, skillnaden är dock att det tar betydligt längre tid för en person med funktionsnedsättning att lära sig nya färdigheter. Inom specialpedagogik gäller det framför allt att sätta fokus på två saker – dels att underhålla det som finns, och dels att skapa bästa möjliga livskvalité. Tonvikten bör läggas vid livets glädjeämnen, vid att ha roligt. (Asmervik 2001, s. 10 f.) I övrigt ger boken grundläggande kunskaper om de vanligaste grupperna av funktionsnedsättningar, där bl.a. läs- och skrivsvårigheter, psykisk utvecklingsstörning, synsvårigheter samt rörelsehinder och skallskador tas upp i olika kapitel (Asmervik, Ogden & Rygvold 2001). Om den sist nämnda kategoriseringen berör Siri Wormanæs särskilt området fysisk aktivitet och dess betydelsefulla inslag då det kan förbättra kroppsmedvetenheten. Barnen måste få tillfälle att använda många sinnen, få erfarenhet av många föremål och aktivera sin kropp för att stimulera blodomloppet, muskelstyrkan, andningen, spänsten och uthålligheten. Wormanæs menar att fysisk aktivitet också tycks passa speciellt bra för att skapa social samhörighet och stärka självtilliten. (Wormanæs 2001, s. 303)

1.3.2 Inkluderande synsätt

EMIL-projektet genomfördes av, Svenskt utvecklingscentrum för handikappidrott (SUH), på uppdrag av Svenska Handikappidrottsförbundet. Astrid Lindgrens ”Emil i Lönneberga”, en liten busig pojke med stark livsglädje, har givit namn till projektet. (Fors 2004, s. 13) Inom EMIL-projektet ligger mycket fokus på inkluderande synsätt med barn och ungdomar som har någon sorts funktionsnedsättning (SUH 2004, s. 6). Målet med EMIL var bl.a. att skapa förutsättningar för att få elever med funktionshinder integrerade och inkluderade i skolans idrottsundervisning på ett kvalitativt sätt samt att skapa förutsättningar för personer med funktionshinder att idrotta i sin närmiljö (SUH 2004, s. 11). De har arbetat med att utveckla utbildningsmodeller för skolan och idrottsrörelsen, samt utvecklat olika läromedel. De belyser idrotten både i skolan och på fritiden för barn och ungdomar med funktionshinder i projektet. I rapporten skriver de att fler och fler elever med funktionshinder integreras i idrott och hälsa och i andra ämnen. De tar även upp att barn och ungdomar med funktionshinder får en begränsad möjlighet att utföra den fysiska aktivitet som de behöver, både i skolan och på fritiden. En av konsekvenserna blir att dessa barn och ungdomar inte erhåller något intresse av idrotten utanför skolan. Detta utmynnar i ett antal negativa effekter både för ungdomarna genom att de blir mindre fysiskt aktiva både i och utanför skolan samt för samhällsekonomin

eftersom rehab- och habiliteringskostnader ökar. Dessutom ökar kostnader för ev. personlig assistans för personer med funktionsnedsättning. Idrottslärarna är väl förtrodda med rörelseaktiviteter men behöver lära sig att anpassa dessa om det finns barn med särskilda behov i klassen eller om man undervisar i särskolan. Detta för att få dessa barn mer aktiva. (SUH 2004, s. 10)

Kajsa Jerlinder disputerade 2010 med avhandlingen ”Social rättvisa i inkluderande idrottsundervisning för elever med rörelsehinder: En utopi?” I hennes undersökning är det övergripande syftet att bidra till kunskapsläget om inklusion och inkluderande undervisning. Jerlinder fokuserar framförallt på grundskolans undervisning och på elever med fysiska funktionsnedsättningar. Två av hennes frågeställningar rör idrottslärares bemötande och inställning. Hon har både undersökt inställningen hos lärare internationellt och lärare i Sverige. (Jerlinder 2010, s. 19) För att kartlägga attityderna till inklusion och inkluderande idrottsundervisning på ett internationellt plan granskade Jerlinder ett systematiskt urval av publicerade vetenskapliga studier. Slutsatsen blev att över en tidsperiod av femton år var idrottslärare som undervisar i den obligatoriska grundskolan överlag osäkra och klivna inför inklusion och inkluderande idrottsundervisning. Känsla av otillräcklig utbildning, ingen erfarenhet av att möta elever med funktionsnedsättning och bristen på kunskap att på ett framgångsrikt sätt bedriva inkluderande undervisning för elever med funktionsnedsättningar diskuterades som orsaker. (Jerlinder 2010, s. 49 f.) I Sverige genomfördes en enkätundersökning via e-post på 221 idrottslärare som framförallt undervisar i de yngre åldrarna. Överlag är de svenska idrottslärarna mycket positivt inställda till inklusion i idrottsundervisningen. Detta kan grundas i att lärarna ansåg sig ha tillräcklig utbildning och träning i att möta elever med funktionsnedsättning i en anpassad idrottsundervisning, de ansåg sig också kapabla att se till att någon elevgrupp inte hade för mycket resurser och slutligen ansåg de att skolorna som lärarna arbetade på tillhandahöll tillräckliga resurser. (Jerlinder 2010, s. 51 ff.)

1.3.3 Särskolans idrottsundervisning

Till skillnad från ovan publicerade forskning och litteratur berör Mia Axelssons examensarbete segregerad undervisning. Syftet med undersökningen var bl. a. att försöka ge en inblick i hur undervisningssituationen i idrott och hälsa i gymnasiesärskolan kan gestaltas. (Axelsson 2000, s. 10 f.) Det visade sig att de tre undersökta skolorna i Stockholms kommun jobbar på liknande sätt med grupper och mål trots att eleverna har olika förutsättningar.

Största delen av undervisningen går ut på att träna grundläggande motorik, kommunikation och socialt samspel. Ett viktigt och gemensamt mål för lärarna var att eleverna skulle få många positiva upplevelser av rörelse och att de skulle hitta någon motionsform att utföra på sin fritid och senare i livet. Lärarna använde sig inte av särskilda kursplaner eller lokala arbetsplaner, då dessa inte existerar på gymnasiesärskolan, men däremot finns övergripande föreskrifter som Axelsson ansåg att lärarna uppfyllde. Lärarna var nöjda med arbetssituationen och resurserna som fanns inom ämnet. Dock önskade de att eleverna hade idrott oftare och att särskolan hade en större budget till aktiviteter utanför skolan. (Axelsson 2000, s. 25 ff)

Christina Sjöberg har i sitt examensarbete gjort en kvalitativ fallstudie av en pojke som är 14 år och har funktionsnedsättningen Downs syndrom. Pojken har gått i särskola hela sin skolgång. Sjöberg använde sig av intervjuer och observationer i sin studie. Syftet med studien var ”att få en fördjupad kunskap om segregerad undervisning genom att undersöka hur en särskolas undervisning i idrott och hälsa uppfattas av en funktionshindrad elev och hans närstående.” (Sjöberg 2007, s. 1) Sjöberg förespråkar en inkluderad undervisning för så många som möjligt, och i detta fall anser hon att det skulle fungera att pojken följde en grundskoleklass i deras idrottsundervisning med stöd av en lärare från särskolan. Detta för att inte hämma pojkens fysiska utveckling, vilket Sjöberg anser sker när han undervisas i särskolan. (Sjöberg 2007, s. 35)

1.3.4 Grundsärskolans kursplan kontra grundskolans

Annalena Olsson Briskog och Kerstin Thulin har i sitt examensarbete studerat hur särskoleelevers situation ser ut med matematiken i fokus. De vill ha svar på hur läromedel och lärandemiljön kan utformas och betydelsen av detta för elever med stora matematiksvårigheter. I samband med denna studie gjordes en jämförelse mellan grundsärskolans och grundskolans kursplaner i matematik. Olsson Briskog och Thulin har noterat stora likheter i vad eleverna ska ha med sig efter sitt femte skolår. I grundsärskolans målskrivning förkommer begrepp som; känna till, känna igen, i anknytning till vardagen, i praktiska situationer, och med hjälp av laborativt material. Medan eleverna i grundskolan ska kunna de skrivna målen. (Olsson Briskog och Thulin 2005, s. 3 f.)

1.3.5 Sammanfattning

Forskning visar att barn med behov av särskilt stöd behöver generellt fler övning- och träningstillfällen. Att ställa normala krav utifrån situationen och barnens funktionsnedsättning poängteras som viktigt. Dessutom bör tonvikten läggas vid att barnen har roligt. Svenska idrottslärare tycks vara mer positiva till inkluderad idrottsundervisning än idrottslärare utanför Sveriges gränser.

I princip alla presenterade publikationer visar hur viktigt det är med fysisk aktivitet för dessa barn, och inte minst hur viktigt det är att undervisningen i idrott och hälsa på särskolan fungerar bra.

1.4 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att undersöka grundsärskolans idrottsundervisning i relation till kursplanens innehåll.

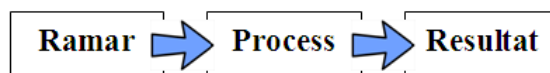
- Vad innehåller kursplanen samt vilka skillnader finns gentemot grundskolans kursplan i ämnet idrott och hälsa?
- På vilket sätt är kursplanen förankrad i undervisningens utformning?
- Vilka hinder och/eller möjligheter finns i undervisningen?

1.5 Teoretisk utgångspunkt

1.5.1 Ramfaktorteorin

För att analysera vårt resultat kommer vi att använda oss av ramfaktorteorin. Ramfaktorteorin utvecklades av Urban Dahllöf och Ulf P. Lundgren under 1960- och 1970-talen. Denna teori utgår från vilka begränsningar som skolan som organisation utgör för undervisningen.

Ursprungligen försökte teorin förklara samband mellan undervisningens ramar och dess resultat. Teorin kunde således påvisa att vissa resultat är omöjliga att uppnå inom vissa ramar. Tid, innehåll och elevsammansättning är exempel på olika ramfaktorer. (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s. 93; Dahllöf 1967, s. 255)

Figur 1 – Ramfaktorteori

Modellen visar att grundtanken är att olika ramar påverkar processen som i sin tur påverkar resultatet. Politiska och administrativa beslut om exempelvis timplaner, gruppstorlek och material utgör olika ramar som påverkar vad som är möjligt att genomföra i undervisningen och därmed vilka resultat som kan uppnås. (Lindblad, Linde & Naeslund 1999, s. 98) Om exempelvis en lärare inte har tillgång till gymnastikmattor (ram) blir det svårt att lära eleverna att göra en kullerbytta (process), vilket kan leda till att eleverna inte lär sig denna färdighet (resultat).

Ramfaktorteori har senare genomgått en utvidgning, där problematiseras frågor om varför ramarna uppstår och varför relationen mellan ramarna och resultatet ser ut som det gör. Även inre ramar som elevgruppens sociala sammansättning samt lärare och elevers föreställningar kring undervisningen kom nu att innefattas. (Ibid, s. 98 f)

Genom ramfaktorteori kan en förståelse för undervisningens utformning nås, därför har vi valt denna teori som utgångspunkt. Teorin kommer främst att användas då vi identifierar hinder och/eller möjligheter i undervisningen.

2 Metod

2.1 Datainsamlingsmetod

För att besvara syfte och frågeställningar grundar sig vår studie dels på kvalitativa intervjuer, dels på textanalys av styrdokumentet i grund- och grundsärskolans idrottsämne. Med hänsyn till studiens syfte har kursplanerna studerats. Avsikten är att undersöka om styrdokumentet är centrala i undervisningens utformning.

2.2 Avgränsningar

Vissa barn i träningskolan har så stora funktionsnedsättningar att en del mål i kursplanen inte är möjliga att nå. Vi har därför valt att undersöka grundsärskolans idrottsundervisning som dessutom har en liknande kursplan som grundskolan, vilken för oss är välbekant. Om kursplanerna vore identiska skulle det ju inte finnas någon anledning att publicera två stycken och därför undrar vi vad det är som skiljer kursplanerna åt?

2.3 Urval

I vår kvalitativa studie har två grundsärskolor ingått. Dessa är belägna i Uppsala län och Västmanlands län. Vi är bosatta i sydvästra Uppsala län och det geografiska läget valdes för att underlätta datainsamlingen. På den ena grundsärskolan (Skola X) som har elever i år 1-6 undervisar två idrottslärare (Lärare A och B) i idrott och hälsa, och två intervjuer har genomförts. På den andra skolan (Skola Y) som har elever i år 1-10, undervisar en idrottslärare och flera assistenter. Vi valde att genomföra en intervju med den utbildade läraren (Lärare C). På skola Y är eleverna indelade i tre olika grupper 1-5, 5-8 och 7-10 beroende på ålder men även funktionsnedsättning. Lärare C undervisar i 1-5 och 5-8. Sammanlagt har alltså tre intervjuer med utbildade idrottslärare gjorts på två skolor. Samtliga lärare har varit verksamma idrottslärare på grundsärskolan i minst tre år. Två av dessa har dock ingen utbildning inom specialpedagogik eller särskolan, den tredje (Lärare C) har påbyggnadskurser inom specialpedagogik.

Vi har valt att fokusera på strävansmålen i kursplanen för idrott och hälsa i grundsärskolan. Detta då det i Lpo94 står att dessa ”anger inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan.” (Skolverket 2009a, s. 8) Vi tolkar Skolverkets riktlinjer som att strävansmålen ska vara centrala i undervisningen för att eleverna ska uppnå målen i

respektive ämne. Förutom strävans- och uppnåendemål ingår andra föreskrifter och riktlinjer för vad ämnet ska innehålla. Även dessa har vi studerat för att identifiera övergripande moment som ska ingå. Trots att två av de tre idrottslärarna undervisar i de yngre åldrarna så har även uppnåendemålen som är ämnade för de äldre åldrarna granskats. Anledningen är, förutom att en av idrottslärarna undervisar upp till år åtta, att det kan vara nyttigt att redan i de yngre åldrarna enkelt väva in exempelvis orientering och ergonomi som står som uppnåendemål för när skolgången avslutas. Detta eftersom det tar längre tid för dessa barn att lära in nya färdigheter ⁴.

I resultatet har Lärare A:s och B:s svar ofta sammanfogats eftersom de har samma planering och elevgrupper, därför presenteras deras gemensamma idrottsundervisning ofta under benämningen Skola X. På Skola X har alltså eleverna idrott och hälsa med två olika idrottslärare tre gånger i veckan medan eleverna på Skola Y har två lektionstillfällen i veckan med samma lärare. Även planeringarna skiljer sig åt. På Skola Y går eleverna efter samma planering som grundskolans elever i motsvarande åldrar. Skola X:s planering är istället enbart anpassad och gjord efter grundsärskolans elever.

2.4 Procedur

För att finna grundsärskolor i vår omgivning besöktes närliggande kommuners hemsidor. Vi tog kontakt med de aktuella skolorna och därefter idrottslärarna för att presentera oss, studiens syfte samt metod. Detta gjordes via e-post, telefon och vid ett fall genom ett besök på skolan. När berörda lärare samtyckt att delta i studien bestämdes datum för respektive intervju. Med hänsyn till vår första grundläggande frågeställning utfördes textanalysen relativt tidigt i uppsatsprocessen. Efter att denna genomförts utformades en intervjuguide (se bilaga 2) som sedan prövades i en pilotstudie med en annan idrottslärare i en gymnasiesärskola. Pilotstudien resulterade i vissa redigeringar av intervjuguiden.

Veckan innan intervjuerna frågade vi idrottslärarna om vi fick ta del av deras planering för att underlätta de kommande intervjuerna och det övriga arbetet, vilket vi fick. På Skola X fanns endast en planering trots att de var två idrottslärare. Detta berodde på att lärarna ”delade” på undervisningen av samma elevgrupper. Eleverna, som var indelade i två grupper, har idrott och hälsa tre gånger i veckan, ett av dessa tillfällen höll Lärare B i och de två övriga höll

---

⁴ Se (s. 3) under rubriken ”1.3.1 Specialpedagogik” i forskningsläget.

Lärare A i. Vid samma tidpunkt frågade vi om det gick bra att spela in intervjuerna, även det accepterades.

Samtliga intervjuer genomfördes enskilt och i ostörda miljöer samt varade mellan 30 och 50 minuter. För att få naturliga pauser och ge respondenterna chansen att komma på mer information förde vi anteckningar under intervjuerna trots att de spelades in. Innan och under intervjuerna beaktades de forskningsetiska principerna vad gäller anonymitet, en rättvisande beskrivning till respondenterna om studiens syfte samt rättigheten att kunna avbryta intervjun. Intervjuerna transkriberades och därefter analyserades de. Vartefter vi analyserade våra intervjuer blev en komplettering nödvändig med en av respondenterna. Denna kontaktades genom ytterligare ett besök på skolan.

För att avslutningsvis jämföra grundsärskolans kursplan med grundskolans genomfördes ytterligare en textanalys, då av grundskolans kursplan för idrott och hälsa.

2.5 Validitet och reliabilitet

Eftersom vi valt att genomföra en kvalitativ studie kan den inte generaliseras, vilket inte är vårt syfte. Därmed vill vi inte påstå att studiens validitet i och med det minskar. Studien kan med sina kvalitativa intervjuer emellertid ge en fingervisning om hur idrottsundervisningen utformas i grundsärskolan. Studiens huvudsyfte är istället att undersöka utformningen i relation till kursplanen och därför har en textanalys av kursplanen genomförts. Med hänsyn till motiveringen av att fokusera på strävansmålen som tidigare presenterats (s. 9) anser vi att validiteten är relativt hög, särskilt då detta kompletterats med en granskning av såväl uppnåendemål som ämnets uppbyggnad och karaktär beträffande identifieringen av övergripande moment. För att mäta det som vi har haft för avsikt att mäta utformades en intervjuguide med bestämda huvudfrågor som vi anser spegla vårt syfte. Denna har även genomgått en pilotstudie för att brister i intervjun i möjligaste mån ska kunna elimineras. De intervjuade, liksom skolorna, har enligt de forskningsetiska principerna garanterats anonymitet, vilket vi menar kan bidra till att de vågat svara så sanningsenligt som möjligt. Men visst är vi medvetna om att lärarna kan tänkas svara det de ”borde”. När vi exempelvis frågade om lärarna använder kursplanen aktivt i utformningen, så svarade samtliga inte så konstigt ja. Generellt anser vi oss ändå fånga de fenomen som var av intresse för studien.

Vid kvalitativa intervjuer går alltid reliabiliteten att diskuteras. Om studien skulle reproduceras av någon annan med samma öppna intervjuguide skulle förmodligen följdfrågorna bli annorlunda då denna troligen besitter andra erfarenheter. Intervjun kunde därmed fått en annan tyngdpunkt. En strukturerad intervju med frågeformulär hade kunnat öka reliabiliteten, men då djupare förståelse söktes valde vi att använda den mer kvalitativa strukturen. Vid en intervju kan den som intervjuar med sina erfarenheter och attityder ha svårt att på ett objektivt sätt tolka svaren. Subjektiviteten är därför svårfrånkomlig vid intervjuer. (Jacobsen 1993, s. 63) Detta är vi dock medvetna om och har på ett så objektivt sätt som möjligt samt utifrån vår teori och tidigare forskning tolkat de intervjuades utsagor, vilket vi anser öka reliabiliteten. Vi har även spelat in samtliga intervjuer för att minimera risken att bli subjektiva redan under intervjutillfället. Samtliga intervjuer har genomförts enskilt och i ostörda miljöer. Detta, liksom att tolkningarna har gjorts med utgångspunkt från teori och tidigare forskning, medför enligt oss att reliabiliteten ökar.

3 Resultat

Den första frågeställningen kommer uteslutande att besvaras av vår textanalys av ämnets kursplaner. Den andra frågeställningen kommer dels att besvaras utifrån textanalysen av grundsärskolans kursplan, dels utifrån intervjuerna. Slutligen kommer den sista frågan att besvaras med utgångspunkt i intervjuerna.

3.1 Vad innehåller kursplanen samt vilka skillnader finns gentemot grundskolans kursplan i ämnet idrott och hälsa?

3.1.1 Vad innehåller grundsärskolans kursplan?

Inledningsvis i kursplanen presenteras och motiveras ämnets syfte och roll i utbildningen.

Därefter anges tio mål att sträva mot i ämnet. Skolan skall sträva efter att eleven:

- stimuleras till ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet samt förstår sambandet mellan fysisk aktivitet och hälsa,
- utvecklar en god kroppsuppfattning,
- utvecklar sin fysiska, psykiska och sociala förmåga och en positiv självbild,
- utvecklar sin rörelseförmåga och lust att röra sig samt stimuleras att i rytm och rörelse ge uttryck för fantasi, känslor och gemenskap,
- utvecklar sin förmåga att leka, motionera och idrotta på egen hand och tillsammans med andra,
- lär känna olika former av lek, dans och idrott i olika kulturer samt får en inblick i idrottens historia,
- utvecklar kunskaper om handlande i nödsituationer,
- utvecklar kunskaper att kritiskt bemöta missförhållanden som kan förekomma i samband med olika typer av fysiska aktiviteter.

(Skolverket 2002)

Utifrån dessa strävansmål har vi urskiljt fyra grundläggande aspekter: *en lustfylld, en social, en teoretisk* samt *en praktisk*. Respektive aspekt innehåller underliggande moment (se figur 2 s. 15).

För att eleverna ska stimuleras till ett bestående intresse för fysisk aktivitet, utveckla sin rörelseförmåga och lust att röra sig samt utveckla en positiv självbild krävs att undervisningen är *lustfylld*. Eleverna bör känna glädje vid rörelse. Det ska vara roligt att komma till idrottslektionerna.

Den *sociala* aspekten grundar sig på att eleverna ska utveckla sina sociala förmågor. Eleverna ska utveckla sin förmåga att leka, motionera och idrotta såväl på egen hand som tillsammans med andra. I ämnets syfte och roll står dessutom att: ”Organiserade fysiska aktiviteter utövas i de flesta kulturer. Därför kan utbildningen i idrott och hälsa ge möjligheter att stärka gemenskapen mellan barn och ungdomar från olika kulturer.”(Skolverket 2002)

Även en *teoretisk* aspekt går att utläsa. Ämnet ska ge kunskaper om hur fysisk aktivitet påverkar hälsan, om handlande i nödsituationer, ge inblick i idrottens historia samt bidra till att eleverna kritiskt ska kunna bemöta missförhållanden som kan förekomma i samband med olika typer av fysiska aktiviteter. Kunskaperna behöver dock inte förmedlas vid en teorilektion i klassrummet, utan kan diskuteras en kortare tid under en ”fysisk” idrottslektion.

Eftersom eleverna också ska utveckla sin fysiska förmåga, utveckla en god kroppsuppfattning samt utveckla sin rörelseförmåga bl.a. genom lek, dans och idrott från olika kulturer lämnas även utrymme för *praktiska* inslag. Att eleverna får röra på sig och därmed erhålla upplevelser och erfarenheter bidrar till att de ”utvecklar kunskaper om hur kroppen fungerar.” (Skolverket 2002)

Dessa fyra aspekter existerar dock ofta i symbios med varandra. Vad gäller exempelvis utvecklandet av kunskaper om handlande i nödsituationer så bör inte detta mål endast beröras teoretiskt. Att eleverna praktiskt och på ett lustfyllt sätt får pröva rädda sina kamrater i exempelvis simhallen är viktigt och innefattar därför också de tre övriga aspekterna.

Vidare i kursplanen, då ämnets karaktär och uppbyggnad beskrivs, poängteras att ämnet har ett brett innehåll. Två moment som lyfts fram är dans och friluftsliv⁵. Genom friluftsliv kan eleverna stimuleras till vistelse i skog och mark, vilket kan leda till ett fortsatt intresse för friluftsliv, natur och miljö. Kursplanen framhåller att undervisningen bör innehålla

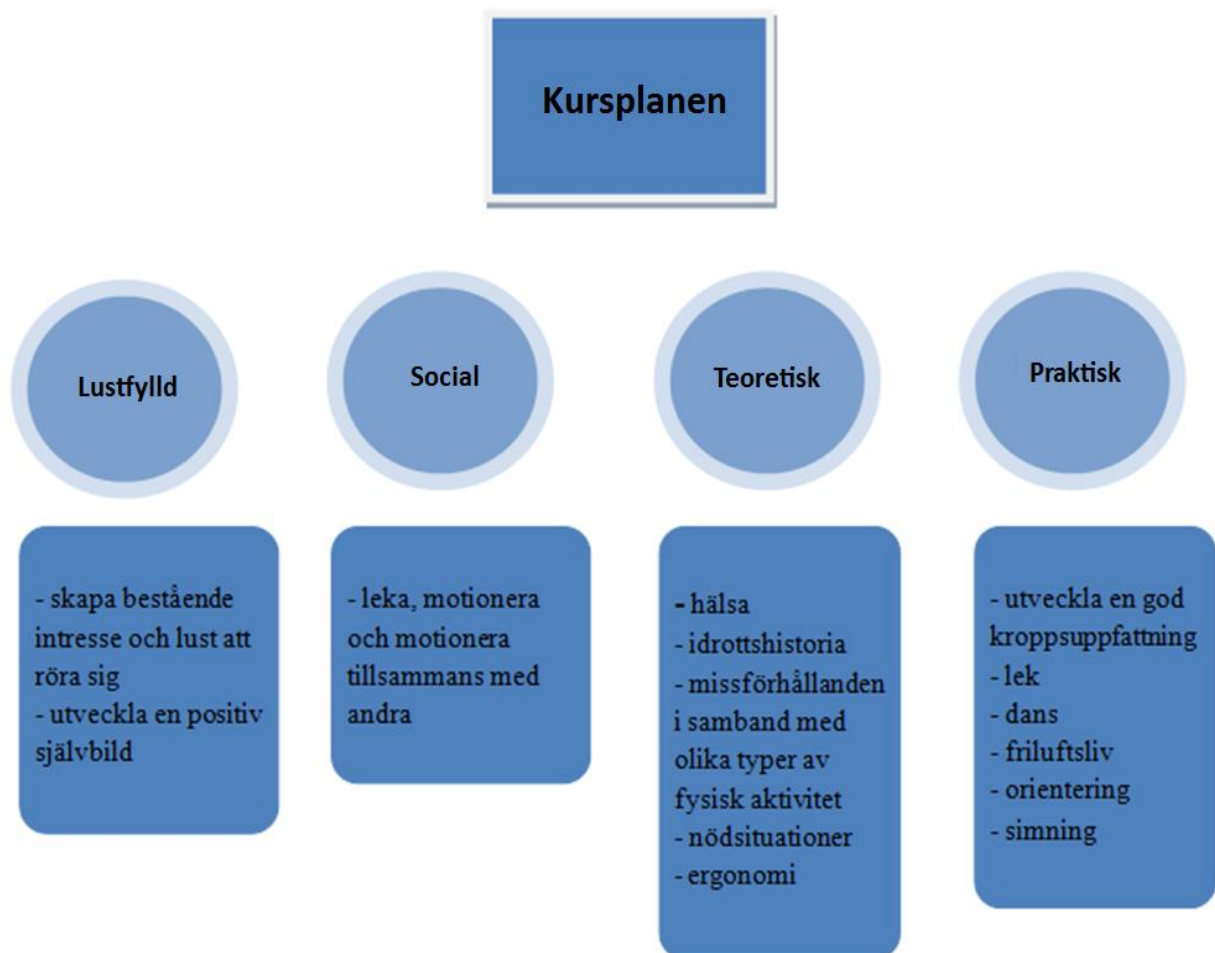
---

⁵ ”Friluftsliv bör definieras som vistelse och fysisk aktivitet utomhus för att uppnå miljöombyte och naturupplevelse utan krav på prestation eller tävling.” (Regeringskansliet 1999, s. 9)

koordination, uthållighet, styrka, rörlighet och avspänning för att utveckla allsidig rörelseförmåga och idrottsfärdigheter hos eleverna. Detta kan bl.a. dans generera.

Grundskolans kursplan avslutas med en genomgång av uppnåendemålen för skolår fem samt för när skolgången avslutats. Ur dessa går ytterligare två underliggande moment att urskilja: orientering och simning. Eleverna ska kunna orientera sig i kända marker och förstå olika lägesbegrepp. När eleverna i grundskolan avslutat sin skolgång ska de ha vattenvana samt kunna simma. Detta medför att kategorin *praktisk* innehåller såväl lek, dans, friluftsliv, orientering som simning. Noterbart är att det existerar endast fyra praktiska och konkreta aktiviteter som lyfts fram i ämnets kursplan. Även ergonomi går att utläsas ur uppnåendemålen vilket har en mer *teoretisk* aspekt.

Figur 2 – Figuren visar en sammanfattning av vår identifiering av kursplanens fyra aspekter och dess underliggande moment.

Som tidigare nämnts bör man komma ihåg att dessa aspekter ofta existerar i symbios med varandra. Kunskaper om handlande i nödsituationer innehåller flera aspekter precis som orientering där teoretiska och lustfyllda inslag bör innefattas. Detta gäller de flesta, om inte alla underliggande momenten.

3.1.2 Skillnader gentemot grundskolans kursplan

Tabell 1 - Grundsärskolans- och grundskolans strävansmål

GRUNDSÄRSKOLAN Skolan skall sträva efter att eleven:	GRUNDSKOLAN Skolan skall sträva efter att eleven:
<ul style="list-style-type: none"> -stimuleras till ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet samt förstår sambandet mellan fysisk aktivitet och hälsa, - utvecklar en god kroppsuppfattning, - utvecklar sin fysiska, psykiska och sociala förmåga och en positiv självbild, - utvecklar sin rörelseförmåga och lust att röra sig samt stimuleras att i rytm och rörelse ge uttryck för fantasi, känslor och gemenskap, - utvecklar sin förmåga att leka, motionera och idrotta på egen hand och tillsammans med andra, - lär känna olika former av lek, dans och idrott i olika kulturer samt får en inblick i idrottens historia, - utvecklar kunskaper om handlande i nödsituationer, -utvecklar kunskaper att kritiskt bemöta missförhållanden som kan förekomma i samband med olika typer av fysiska aktiviteter. (Skolverket 2002) 	<ul style="list-style-type: none"> - utvecklar sin fysiska, psykiska och sociala förmåga samt utvecklar en positiv självbild, - utvecklar kunskap om vad som främjar hälsa, - utvecklar en god kroppsuppfattning och kunskaper som gör det möjligt att se, välja och värdera olika former av rörelse ur ett hälsoperspektiv - stimuleras till ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet och tar ett ansvar för sin hälsa, - utvecklar och fördjupar sin rörelseförmåga och lust att röra sig samt stimuleras att ge uttryck för fantasi, känslor och gemenskap, - utvecklar förmågan att leka, motionera och idrotta på egen hand och tillsammans med andra, -utvecklar kunskaper att kritiskt bemöta missförhållanden som kan förekomma i samband med olika typer av fysiska aktiviteter samt ges förutsättningar till ett personligt ställningstagande i idrotts- och hälsofrågor, - utvecklar förmågan att organisera och leda

	aktiviteter, - får inblickar i idrottens och friluftslivets historia samt lär känna olika former av lekar, danser och idrottsformer i olika kulturer, - utvecklar kunskaper om handlande i nöd- och katastrofsituationer både på land, i och vid vatten . (Skolverket 2000)
--	---

Ämnet idrott och hälsa i grundsärskolan har en liknande kursplan som ämnet i grundskolan. Detta visas tydligt i figur 3 vad gäller strävansmålen. Innehållet i styrdokumentet är relativt brett och generellt, vilket lämnar utrymme för personliga tolkningar. Strukturen är densamma. Dock är kraven färre och en del något lägre för eleverna i grundsärskolan. I fyra av de nio målen som dessa elever ska ha uppnått då skolgången avslutats skrivs målen med formuleringarna; att känna till eller ha kännedom om. Av grundskolans sju motsvarande uppnåendemål förekommer ingen av dessa formuleringar, där används ofta verbet; kunna. Eleverna i grundskolan ska generellt erhålla mer fördjupade kunskaper i simning, orientering, friluftsliv, hälsa samt nöd- och katastrofsituationer.

Vad gäller simning ska eleverna i grundskolan vara simkunniga redan i år fem, till skillnad från eleverna i grundsärskolan som ska vara simkunniga vid avslutad skolgång. Dessutom står det att eleverna i grundskolan ska kunna simma på rygg, vilket inte omnämns att eleverna i grundsärskolan ska kunna.

I momentet orientering ska eleverna i grundskolan kunna orientera sig i okända marker genom att använda olika hjälpmedel. Motsvarande krav för eleverna i grundsärskolan är att de ska kunna orientera sig i kända marker samt förstå olika lägesbegrepp.

Att eleverna ska få inblickar i friluftslivets historia omnämns endast i grundskolans kursplan. Allemansrätten är något som berörs i båda kursplanerna. Dock är kraven lägre i grundsärskolan. Att känna till allemansrätten står som ett mål som eleverna ska ha uppnått i slutet av det femte skolåret i grundskolan medan detta står som ett mål som eleverna i grundsärskolan ska ha uppnått då skolgången avslutas.

I grundskolans styrdokument står det vad gäller hälsa bl.a. att eleverna ska kunna ta ansvar för sin hälsa. Ett personligt ansvar och förhållningssätt eftersträvas. I grundsärskolan ska eleverna endast känna till sambandet mellan kost, motion, hygien och hälsa, vilket också är mål som omnämns i kursplanen för grundskolans elever.

Grundläggande kunskaper om bad-, båt- och isvett är ytterligare ett inslag som endast står med i grundskolans kursplan. Dessutom ska eleverna i grundskolan, till skillnad från de i grundsärskolan, utveckla förmågan att organisera och leda aktiviteter.

Till skillnad från grundsärskolans kursplan avslutas grundskolans med anvisningar om bedömning i ämnet idrott och hälsa. Vid jämförelse med grundskolans kursplan har ofta mål i grundsärskolan förenklats eller tagits bort. Något som dock inte står med i grundskolans styrdokument men som betonas i grundsärskolan är en samverkan mellan idrott och hälsa och andra ämnen.

3.2 På vilket sätt är kursplanen förankrad i undervisningens utformning?

Lärarna anser att kursplanen är generell och att utrymme för tolkningar ges, därför menar de att den är bra och ser inga svårigheter med att följa den. Enligt samtliga lärare grundar sig undervisnings utformning på kursplanen. När vi frågar Lärare A hur planeringen går till svarar denna: ”vi kikar väl då efter lite mål och grejer som finns och så försöker vi lägga in. Så man får med allting. Så vi har ju strävansmålen man kör efter då, så man hinner täcka in det hela på terminen då.”⁶ Lärare C betonar istället vikten av en god arbetsmiljö: ”När du ska ha redskap är det bra att alla har det för annars blir det ett väldigt bök[...]”⁷

För att fortsättningsvis besvara denna frågeställning har vi utgått från textanalysen av grundsärskolans kursplan i idrott och hälsa samt dess fyra grundläggande aspekter som vi identifierat. Vi har även studerat lärarnas planeringar.

3.2.1 Den lustfyllda aspekten

För Lärare A och C är det generellt viktigt att låta eleverna lyckas samt att återkommande moment existerar: ”Det är mycket trygghetstänk. Det får inte blir för mycket nya saker. Så det upprepande är inte en nackdel utan... det är inte dålig fantasi, utan det handlar om kontinuitet,

---

⁶ Lärare A, intervju den 18/10 2010

⁷ Lärare C, intervju den 21/10 2010

att man lägger på[...]”⁸Att eleverna rör på sig och håller sams betonar Lärare B som viktigt, därför struktureras undervisningen ofta individuellt. Att eleverna tycker att ämnet är roligt och att de har kul är svar som framträder när vi frågar vad lärarna emotionellt vill att eleverna ska uppnå. För att eleverna ska röra sig även på fritiden är samtliga lärare överens om att glädjen bör vara central i undervisningen.

3.2.2 Den sociala aspekten

Alla lärare anser att interaktionen mellan eleverna ständigt övas i undervisningen. Lärare B och C förespråkar aktiviteter där eleverna arbetar individuellt men ändå i lag. De menar att det är bra om eleverna är upptagna med egna aktiviteter. Då minimeras risken att de kritiserar sina klasskamrater, vilket ofta annars händer. Att sysselsätta alla elever och samtidigt exempelvis få dem att samla poäng till sitt lag är därför ett bra arbetssätt enligt lärarna. ”Många lekar och aktiviteter fungerar inte om inte eleverna hjälps åt eller samarbetar”⁹, säger Lärare B och menar att den sociala biten är enormt viktig att öva. För att få ett fungerande samarbete inför Lärare C därför ofta passningsregler i bl.a. fotboll. Av Lärare C:s planering går dessutom att utläsa en lektion enbart bestående av samarbetsövningar.

3.2.3 Den teoretiska aspekten

På båda skolorna pratar lärarna om baserna i ergonomi, kost och hygien för att eleverna ska erhålla kunskaper om hur den egna livsstilen påverkar hälsan. Lärare B berättar att hygien prioriteras. I duschen efter idrotten är alltid assistenterna med och portionerar ut tvål till eleverna. Skola Y tar till skillnad från Skola X även upp missförhållanden inom idrotten genom att belysa tobaken och alkoholens negativa inverkan: ”Du ska inte tro att bara för att dom här går i särskolan, att inte dom provar på snus, röker eller dricker. Å nej, nästan tvärtom!”¹⁰

När vi med Lärare B och C diskuterar simundervisning på respektive skola berättar de också att handlande i nödsituationer innefattas i simmomentet. Lärare C låter de äldre eleverna träna på: ”förlängda armen och plocka upp dockor[...]”¹¹ Lärare B använder sig av

---

⁸ Lärare C, intervju den 21/10 2010

⁹ Lärare B, intervju den 18/10 2010

¹⁰ Lärare C, intervju den 21/10 2010

¹¹ Lärare C, intervju den 21/10 2010

Livräddningssällskapets foldrar om bad-, båt- och isvett¹² som innehåller än mer kunskaper om handlande i nödsituationer.

Ingen av lärarna prioriterar att beröra det idrottshistoriska perspektivet. En av lärarna (Lärare C) var inte medveten om att detta ens står omnämnt i kursplanen.

3.2.4 Den praktiska aspekten

Utifrån intervjuerna och planeringarna kan vi konstatera att olika typer av lekar ständigt är närvarande i undervisningen. Två lektioner på Skola X:s terminsplanering består enbart av lekarna kinesiska muren och flaggleken. Skola Y:s planering består än mer av lek i princip alla lektioner finns inslag av olika lekar.

På Skola X dansas traditionella folkdanser, juldanser, rörelse- och sångdanser, ringdanser och Röris¹³. För att de yngre eleverna på Skola Y ska lära sig att hålla i varandra dansar de polka, trojka och andra ringdanser. Bugg, vals och foxtrot är nämligen danser som de senare får lära sig.

Friluftsliv förekommer inte i idrottsundervisningen på Skola X. Lärarna menar att eleverna redan får en del friluftsliv i sin vardagliga undervisning. Lärare A berättar att personalen i grundsärskolan ofta tar med eleverna till skogen: ”Så att de får nog sin del, tror jag.”¹⁴ Av samma anledning har friluftsliv inte heller prioriterats på Skola Y: ”Jag lägger min tid mer på det ombytta, om man kan säga, det idrottsliga.”¹⁵ Lärare C pratar dock med eleverna om rätt kläder för respektive årstid samt lägger in en till två pass per termin med naturvistelse och naturaktivitet (pimpling) som kan kallas friluftsliv.

På båda skolorna sker momentet orientering oftast två och två dock med en egen karta. Lärare C låter aldrig eleverna orientera själva om de inte önskar det. På båda skolorna sker orienteringen i tre steg. Det första steget innefattar grundläggande orienteringskunskaper som praktiseras genom skolgårdsorientering. På steg två förflyttas orientering på Skola X till närliggande öppna marker medan Skola Y som har samma stegsystem för grundskolan

---

¹²Med hjälp av foldrarna får barnen lära sig hur de larmar, hur de använder flytväst och livboj, första hjälpen, mun till mun andning och issäkerhet. (Livräddningssällskapet)

¹³Röris är Friskis&Svettis jympa för barn mellan tre till tio år. Motionsprogrammet finns på cd-skiva med rörelseinstruktioner. (Friskis&Svettis)

¹⁴Lärare A, Intervju 18/10 2010

¹⁵Lärare C, Intervju 21/10 2010

förflyttar orienteringen till ett närliggande skogsområde. Enligt Lärare C kommer eleverna därför sällan längre än till steg två på Skola Y, steg tre innefattar där större banor. Skola X:s steg är anpassade efter grundsärskolan och på steg tre får eleverna orientera i en liten skogsdunge vid skolan.

Lärarna på Skola X berättar att simundervisningen är ett moment som prioriteras högt. Eleverna får simma varje fredag tills de är simkunniga, vilket också är ett av uppnående målen vid avslutad skolgång. Simundervisningen bedrivs på Skola X av kommunens simlärare. När eleverna väl kan simma får de stanna kvar på skolan och ha idrott med Lärare A. På Skola Y håller idrottsläraren (Lärare C) i simningen. Detta sker varje termin under s.k. simveckor, vilket resulterar i en till två simlektioner per elevgrupp. Ibland går även lärarna i grundsärskolan och simmar med eleverna utöver simundervisningen i ämnet idrott och hälsa. De flesta elever, dock inte alla, som avslutar sin skolgång på Skola Y kan simma enligt Lärare C. Rädsla för vatten angavs som en förklaring till att en del inte är simkunniga vid avslutad skolgång.

Lärare C berättar att eleverna i grundsärskolan ofta har sämre grovmotorik och styrka. Därför prioriteras grovmotoriska övningar och övningar som stärker framförallt bålstabiliteten för att utveckla såväl deras fysiska förmåga som rörelseförmåga.

3.3 Vilka hinder och/eller möjligheter finns i undervisningen?

3.3.1 Möjligheter

Den största möjligheten som samtliga lärare är överens om är den generellt positiva inställningen bland eleverna: ”De flesta i alla fall, tycker det är roligt med idrott. Så att det är ju tacksamt.”¹⁶

Kursplanen för idrott och hälsa i grundsärskolan upplevs av samtliga som bra, vägvisande samt generell och ses därmed som en möjlighet. Ergonomi som omnämns i kursplanen upplevs till skillnad från friluftsliv som förhållandevis enkelt att få med i undervisningen. De menar att det blir en naturlig del vid bl.a. fram- och undanplockning. Även om eleverna har svårt att förstå de teoretiska fragmenten i momentet orientering menar lärarna att de

---

¹⁶ Lärare A, Intervju 18/10 2010

närliggande miljöerna kring skolorna underlättar undervisningen. Dans är som tidigare nämnt ytterligare ett obligatoriskt inslag i kursplanen och till skillnad från Skola Y så vittnar Lärare A om en relativt positiv inställningen bland eleverna på Skola X: ”De tycker att det är ganska kul när dom väl kommer in i det.”¹⁷ Röris är en rörelseaktivitet som Lärare B prioriterar med följande motivering:

Så att man får göra det lite en och en, ja dom är ju alla men att man får göra själv liksom, så att man inte blir irriterad på att någon annan inte gör rätt. För det är den stora problematiken om man ska göra någonting tillsammans. Om en inte kan så kan den andra bli jättearg för att du inte kan. Jag menar att man gör ju så gott man kan, men det är svårt att förklara för den som blir irriterad att man inte följer reglerna som dom tycker då. Och det är svårt för dom att ha inblick och se att dom faktiskt inte kan bättre än så, att du gör ditt bästa.¹⁸

Elevantalet, antalet vuxna och sammansättningen i grupperna på idrotten upplevs just nu som tillfredsställande. Samtliga elevgrupper på skolorna består av åtta till tio elever och minst två vuxna. Antalet bidrar till att de flesta aktiviteter går att genomföras. På Skola X tillhandahålls alltid två mindre idrottshallar, därför nämner Lärare B även lokalen som en möjlighet. Lärarna på Skola X är också tillfredsställda med lektionstiden som idrottsämnet erhåller (3x60min/vecka).

En gång i veckan är elevgruppen 5-8 på Skola Y inkluderade i en grundskoleklass i år sex.

Inkluderingsgruppen som kör med sexan, dom är ju utplockade för det, den klassen. Det var så att dom jobbade på en friluftsdag, dom hade friidrott nere på X-vallen. Och då var det så att dom här 5-8 var en grupp och dom var så få för att vara en egen, så då slog vi ihop dom med dom här[...]. Dom här eleverna var schysta mot dom här särskolebarnen. Och dom lärarna tyckte det var otroligt positivt och lärorikt för dom[...]¹⁹

---

¹⁷ Lärare A, Intervju 18/10 2010

¹⁸ Lärare B, Intervju 18/10 2010

¹⁹ Lärare C, Intervju 21/10 2010

Även Lärare C ser detta som positivt och också som en möjlighet för alla berörda elever att utvecklas såväl psykiskt, socialt som fysiskt. Gruppen blir dock stor, när alla deltar blir elevantalet sammanlagt 36. Men eftersom flera vuxna deltar och det finns tillgång till två idrottshallar under lektionen blir detta inget problem.

3.3.2 Hinder

Eleverna beskrivs å ena sidan som rörelseglada, vilket enligt Lärare A och B försvårar den mer teoretiska och stillasittande hälsaundervisningen: ”så fort barnen kommer in i gympasalen så vill dom leka.”²⁰ Å andra sidan menar lärarna att övervikt är vanligt bland eleverna i grundsärskolan. De pratar om sämre stöd hemifrån och mindre utbud av fritidsaktiviteter som orsaker. Det sämre stödet hemifrån resulterar ibland i att eleverna saknar ombyte, enligt Lärare C.

Lärare C beskriver individerna som ett hinder vid samlingar och genomgångar. Det är svårt för eleverna att koncentrera sig och ta in nya instruktioner, menar Lärare A. Detta är något som visar sig i framförallt momenten orientering och dans. Även det sociala samspelet mellan eleverna försvåras enligt Lärare B och C då de beskrivs som individualistiska. Eleverna har svårt att ta hänsyn till varandra. Lärare C påstår att: ”Det är få barn som är så elaka mot varann såsom särskolebarn.”²¹ Som redan nämnts är alla lärare eniga om att elevsammansättningen just nu fungerar. Men Lärare C berättar att det har förekommit stora problem som nu åtgärdas. Problemen har uppkommit då små elevgrupper i olika åldrar har slagits ihop. Enligt Lärare C accepterade inte de äldre eleverna att ha idrott tillsammans med de yngre: ”Alltså enligt de här stora så var de där små särbarn.”²²

Samtliga lärare åsyftar att viss tidsbrist hindrar en del aktiviteter. Särskilt momentet friluftsliv beskrivs som tidskrävande, och därför förekommer inte momentet i någon större utsträckning. Lärare C beskriver också väderförhållandena och utrustning som ett hinder för vinterfriluftslivet. Läraren beskriver att vinterförhållandena många gånger har förhindrat aktiviteter som skid- och skridskoåkning. Dessutom har inte alla elever idag skidor och skridskor, enligt läraren. Undervisningstiden på Skola Y anser Lärare C som för lite (2x40min/vecka).

---

²⁰ Lärare B, Intervju 18/10 2010

²¹ Lärare C, Intervju 21/10 2010

²² Lärare C, Intervju 21/10 2010

Vad gäller dansundervisningen ser Lärare C ”bara problem!”²³ särskilt med elevernas inställning till momentet. Att ta på varandra och hålla det motsatta könet i handen är något som upplevs som påfrestande. Efter att eleverna på Skola Y deltagit i folkdans i den dagliga verksamheten har de dessutom erhållit en negativ bild av dans generellt, enligt Lärare C.

---

²³ Lärare C, Intervju 21/10 2010

4. Sammanfattande diskussion

Syftet med studien var att undersöka grundsärskolans idrottsundervisning i relation till kursplanens innehåll. Frågeställningarna som använts för att besvara syftet var:

- Vad innehåller kursplanen samt vilka skillnader finns gentemot grundskolans kursplan i ämnet idrott och hälsa?
- På vilket sätt är kursplanen förankrad i undervisningens utformning?
- Vilka hinder och/eller möjligheter finns i undervisningen?

Kursplanens innehåll

Grundsärskolans kursplan ger utrymme för en hel del tolkningar men innehåller fyra grundläggande aspekter; en lustfylld, en social, en teoretisk samt en praktisk. Undervisningen ska vara lustfylld, öva det sociala, innehålla teoretiska delar såsom hälsa, handlande i nödsituationer, idrottshistoria och kunskaper om att kritiskt kunna bemöta missförhållanden inom idrotten samt vara praktisk för att öva den fysiska förmågan. Inom den praktiska aspekten ska moment som lek, friluftsliv, dans, orientering och simning innefattas.

Den lustfyllda aspekten betonas i såväl kursplanen som i boken ”Barn med behov av särskilt stöd”. Asmervik menar där att tonvikten bör läggas vid livets glädjeämnen, vid att ha roligt när undervisning bedrivs med barn med behov av särskilt stöd. (Asmervik 2001, s. 10 f.)

Samtliga lärare i studien betonar i likhet med lärarna i Axelssons studie att detta ses som oerhört viktigt. De vill att eleverna ska få en positiv upplevelse av att röra på sig både i och utanför skolan och senare i livet. (Axelsson 2000, s. 25 ff.) Inom specialpedagogik gäller det också att sätta fokus på att underhålla det som redan finns. Lärare A och C betonar i likhet med Asmervik vikten av repetition. (Asmervik 2001, s. 10 f.)

Skillnader i kursplanerna

Olsson Briskog och Thulin konstaterar att kursplanerna i grundsärskolan och grundskolan i matematik är förhållandevis lika. Formuleringarna skiljer sig dock något. (Olsson Briskog och Thulin 2005, s. 3 f.) I ämnet idrott och hälsa kan vi se samma tendens. Även här är kraven något lägre men också färre. Exempelvis står det i grundskolans kursplan att eleverna ska kunna simma på rygg vilket inte omnämns i grundsärskolans styrdokument. Denna aspekt går

dock att ifrågasättas då definitionen på simkunnighet²⁴, som är ett uppnåendemål också i grundskolan, innefattar ryggsim (Svenska Simförbundet 2010). Faktum kvarstår att ryggsim inte direkt nämns i grundskolans kursplan. Om eleverna i grundskolan får lära sig att simma på rygg förutsätts att idrottslärarna känner till Svenska Simförbundets definition. Denna vetenskap reflekterade vi först över då vi jämförde grundskolans kursplan med grundskolans vilket gjordes efter intervjuutgållena. Om vi tidigare gjort denna reflektion, innan intervjuerna genomfördes, hade vi kunnat fråga lärarna om deras tolkning av simkunnighet. Ett exempel på att kraven är något lägre är att eleverna i grundskolan ska kunna orientera sig i kända marker och förstå olika lägesbegrepp medan eleverna i grundskolan ska kunna orientera sig i okända marker genom att använda olika hjälpmedel.

Eleverna i grundskolan ska generellt erhålla mer fördjupade kunskaper i simning, orientering, hälsa samt nöd- och katastrofsituationer. Kraven är färre och något lägre för eleverna i grundskolan. Asmervik betonar å andra sidan vikten av att ställa ”normala” krav (Asmervik 2001, s. 8). Vi anser dock att grundskolans kursplan möjliggör att eleverna kan erhålla mer fördjupade kunskaper. I våra ögon bör inte styrdokumentet hindra lärarna från att utveckla elevernas kunskaper trots att svagare verb som; att känna till används.

Kursplanens relation till undervisningens utformning

I skolans värld och i ett ramfaktorteoretiskt perspektiv ska kursplanerna vara den största yttre ramfaktorn som påverkar undervisningens utformning (Skolverket 2008).

Alla fyra aspekter ingår mer eller mindre i undervisningen på båda skolorna, vilket betyder att kursplanen är en ramfaktor i varierad omfattning. Inom den teoretiska aspekten berör dock ingen av lärarna idrottens historia som omnämns i kursplanen. Skola Y berör inte heller missförhållanden som kan förekomma i samband med olika typer av fysiska aktiviteter. Momentet friluftsliv som ska ingå i den praktiska aspekten existerar inte i idrottsundervisningen på Skola X medan det på Skola Y förekommer, dock oregelbundet och väldigt sällan. Något som däremot förekommer ofta är momentet lek. På Skola X förekommer det lek under nästan varje idrottslektion. Detta kan bero på att Skola X:s planering är utformad enbart efter grundskolans elever. På Skola Y går nämligen grundskolan efter grundskolan planering. Ett av uppnåendemålen i kursplanen är att eleverna ska vid avslutad

---

²⁴ ”Simkunnig är den som faller i vattnet, får huvudet under ytan och efter att ha tagit sig upp till ytan, på djupt vatten simmar 200 m varav 50m ryggsim i en följd.” (Svenska Simförbundet 2010)

skolgång kunna simma. Detta uppfylls dock inte alltid på Skola Y. Skola X erbjuder eleverna på grundsärskolan simundervisning tills de är simkunniga. Eftersom Sveriges landskap består av många sjöar, vattendrag och hav anser vi att simundervisningen på Skola Y borde prioritera denna livförsäkring.

Alla moment finns med andra ord inte med i idrottsundervisningen på någon av skolorna. Denna information framkommer tydligt under samtliga intervjuer. När vi frågade om lärarna anser om alla moment som står i kursplanen finns med i undervisningen svarar samtliga paradoxalt nog ja. Lärare A definierar Skoljoggen²⁵ som friluftsliv samtidigt som Lärare C kallar sin friidrottsdag för friluftsdag, vilket för oss är lite underligt med tanke på definitionen av friluftsliv²⁶. Lärarna på Skola X medger dock att friluftsliv som rekreation i naturen inte förekommer. Att detta är ett obligatoriskt moment i kursplanen går tydligt att utläsa i styrdokumentet. Vi undrar om detta betyder att lärarna uppger att de arbetar mer med kursplanen än vad de verkligen gör. Att en av lärarna inte kände till att undervisningen dessutom ska ge eleverna en inblick i idrottens historia styrker denna fundering. När vi studerat planeringarna på respektive skolor avslöjar dessa att moment som exempelvis friluftsliv helt saknas, även på Skola Y. Detta är uppseendeväckande då Lärare C på Skola Y uppger att momentet förekommer en till två gånger per termin.

På Skola Y:s planering finns det obligatoriska momentet dans inplanerat vid ett lektionstillfälle under höstterminen medan friidrott finns med tre gånger. Visst kan viktiga grovmotoriska förmågor (vilket också omnämns i kursplanen) övas på friidrottsarenan men vi ser dock detta som anmärkningsvärt. Skola X avsätter endast delar av två lektionstillfällen till momentet dans.

Hinder och möjligheter

Med hjälp av ramfaktorteorin och intervjuunderlagen har vi identifierat de mest betydande ramarna som leder till såväl hinder som möjligheter i undervisningen. Den inre ramfaktorn som bidrar till den största möjligheten i undervisningen är att eleverna har en generellt positiv inställning till ämnet. Eleverna upplevs av samtliga lärare som väldigt rörelseglada men ändå

---

²⁵ Svenska Skolidrottsförbundet arrangerar Skoljoggen som vänder sig till alla elever från förskolan till gymnasiet. Under Skoljoggen samlas frivilligt bidrag in till Barncancerfonden. (Svenska Skolidrottsförbundet, 2010)

²⁶ ”Friluftsliv bör definieras som vistelse och fysisk aktivitet utomhus för att uppnå miljöombyte och naturupplevelse utan krav på prestation eller tävling.” (Regeringskansliet 1999, s. 9)

överviktiga. Lärare A och B diskuterar i likhet med SUH att barn med funktionsnedsättning får en begränsad möjlighet att utföra den fysiska aktivitet som de behöver. Till skillnad från lärarna menar SUH att detta även gäller på skolan. (SUH 2004, s. 10) I likhet med Jerlinders resultat bland svenska idrottslärare som ansåg sig ha tillräckliga resurser (Jerlinder 2010, s. 51 ff.) bedömer lärarna i vår undersökning att antalet vuxna under lektionerna är gynnsamt. Även elevantalet i vår studie, som är relativt litet, uppfattas som positivt och därmed en möjlighet. I relation till Sjöbergs fallstudie av pojken med Downs syndrom skiljer sig vårt resultat till viss del från hennes. Idrottsläraren i Sjöbergs studie menar att pojkens fysiska utveckling hämmas av att elevantalet är för litet. (Sjöberg 2007, s. 35) I vår studie och i ett ramfaktorteoretiskt perspektiv bidrar lärarnas inställning, en inre ramfaktor, samt elevantalet och antalet vuxna, yttre ramfaktorer, till att de flesta momenten och aktiviteterna möjliggörs, vilket blir resultatet. Men på Skola Y ses också inkluderingen av 5-8 gruppen i år sex:s idrottsundervisning som en möjlighet för alla elever att utvecklas. Inkludering är även något som Sjöberg förespråkar i sin studie. I boken ”Barn med behov av särskilt stöd” framhävs som tidigare nämnts att ”normala” krav på dessa barn ska kunna ställas, vilket vi anser görs vid inkludering. Dock tycker vi i likhet med Lärare C att undervisningen bör nivåanpassas för alla bästa. I både grundskolans och grundsärskolans kursplan betonas dessutom vikten av att eleverna ska nå en: ”förståelse för människors olika förutsättningar när det gäller fysiska aktiviteter.” (Skolverket 2000 & 2002)

Att eleverna har svårt att koncentrera sig vid samlingar och instruktioner upplever dock lärarna som en svårighet som genomsyrar all undervisning. Denna premis och inre ram bidrar till att processen påverkas genom att lärarna får vara tydliga vid instruktioner och ofta göra dem visuella. Svårigheten hos eleverna med att ta in instruktioner resulterar i att aktiviteterna ofta repeteras och görs ”om och om igen!”²⁷ Dans upplevs på Skola Y som ett större hinder än på Skola X. Vi tror att detta kan bero på att skolans dansundervisning enbart innehåller ring- och pardans. På Skola X förekommer individuella och moderna danser såsom Röris och discodans. Viss tidsbrist menar samtliga lärare hämmar en del moment i undervisningen. Tidsbristaspekten togs upp som en ursäkt till att inte friluftsliv som rekreation förekommer. Detta visar tydligt att ramarna, i det här fallet för lite planeringstid och att aktiviteten är schemabrytande, påverkar resultatet vilket medför uteblivet friluftsliv. Att friluftsliv som är ett obligatoriskt moment i idrottsundervisningen inte existerar ser vi som

---

²⁷ Lärare A, intervju den 18/10 2010

mycket anmärkningsvärt. Vi tror att om lärarna verkligen vill att momentet ska förekomma så blir inte tidsaspekten något större hinder.

4.1 Slutsats

I varierande utsträckning ingår alla, av oss identifierade, fyra övergripande aspekter i undervisningen på båda skolorna. Vi har dock upptäckt att alla underliggande obligatoriska moment såsom exempelvis friluftsliv inte finns med. Tidsbrist anges som en förklaring till att friluftsliv som rekreation inte förekommer, som ovan nämnt anser vi inte tidsbristen som något större problem. Med elevernas generellt positiva inställning till ämnet, tycker vi därför att det finns goda möjligheter att även få in såväl friluftsliv som de övriga moment som saknas. Trots avsaknaden av en del moment uppger samtliga lärare konstigt nog att alla moment ändå praktiseras. Förutom tidsbristen ses också elevernas koncentrationssvårigheter som ett hinder. Detta resulterar i att repetition men också glädje är grunden i undervisningens utformning. Slutsatsen vi kan dra blir därför att kursplanen inte fullt ut är förankrad i undervisningens utformning.

4.2 Några sammanfattande rader

Vår studies upprinnelse grundade sig på ett möte med en negativt inställd idrottslärare i särskolan som vi dessutom fick uppfattningen om inte följde kursplanen. Vi har efter studien fått en mer positiv inställning då vi mött engagerade idrottslärare som till stor del, dock inte fullt ut, använder sig av kursplanen. Denna positiva inställning bland lärarna har även Jerlinder generellt stött på bland svenska idrottslärare i sin undersökning. (Jerlinder 2010, s. 51 ff.) Man bör dock ha i åtanke att den negativt inställda läraren arbetade på en träningskola till skillnad från de intervjuade idrottslärarna.

Sammanfattningsvis är lärarna i studien och vi författare, i likhet med presenterad forskning och litteratur (Wormanæs 2001, s. 303; SUH 2004, s. 10), eniga om att det är oerhört viktigt för dessa elever att röra få sig både i skolan och på fritiden.

4.3 Förslag till fortsatt forskning

Att undersöka hur idrottsundervisningen i grundsärskolan upplevs utifrån ett elevperspektiv skulle i framtiden kunna utforskas. En av Lärare C:s elevgrupper är inkluderade i en sexa i grundskolan, att undersöka hur detta fungerar och hur eleverna, både på grundsärskolan och i

grundskolan, upplever undervisningen ser vi som intressant. Man bör dock ha i åtanke att en intervjustudie med barn kan vara svårt att genomföra, kanske särskilt med elever i grundsärskolan.

Under vårt arbete har vi blivit varse om att inga lokala arbetsplaner existerar i grundsärskolan, vilket vi ser som intressant fortsatt forskning. Varför förekommer inte detta i sarskolan som det gör i grundskolan? Även betygsättningen är annorlunda. Hur sker betygsättningen i grundsärskolan?

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Lärare A. Skola X. Intervju 18 oktober 2010.

Lärare B. Skola X. Intervju 18 oktober 2010.

Lärare C. Skola Y. Intervju 21 oktober 2010.

Tryckta och elektroniska källor

Asmervik, S. (2001). Vad är special pedagogik? I: Asmervik, S., Ogden, T. & Rygvold, A-L. (red.). (2001). *Barn med behov av särskilt stöd: grundbok i specialpedagogik*. 3., rev. uppl. Lund: Studentlitteratur. s. 7-13.

Asmervik, S., Ogden, T. & Rygvold, A-L. (red.). (2001). *Barn med behov av särskilt stöd: grundbok i specialpedagogik*. 3., rev. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Axelsson, M. (2000). *Idrott och hälsa på gymnasiesärskolan*. Examensarbete 7p vid idrottslärarytbildningen 1997-2000 på Idrottshögskolan i Stockholm, 2000:21. Stockholm: Idrottshögskolan.

Dahllöf, U. (1967). *Skoldifferentiering och undervisningsförlopp: komparativa mål- och processanalyser av skolsystem 1*. Stockholm.

Fors, E. (red.) (2004). *Passa mig!: inkluderad idrottsundervisning*. Stockholm: SISU idrottsböcker.

Friskis&Svettis. *Röris och Mini-Röris*.

http://web.friskissvettis.se/id_225.aspx [2010-10-25]

Jerlinder, K. (2010). *Social rättvisa i inkluderande idrottsundervisning för elever med rörelsehinder: En utopi?* Diss. Örebro universitet. Örebro: Univ.

Johansson, B. & Svedner, P. O. (2006). *Examensarbetet i lärarutbildningen: undersökningsmetoder och språklig utformning*. 4. uppl. Uppsala: Kunskapsföretaget.

Krag Jacobsen, J. (1993). *Intervju: konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur.

Lindblad, S., Linde, G. & Naeslund, L. (1999). Ramfaktorteori och praktiskt förnuft. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, vol. 4(1), s. 111-121.

Livräddningssällskapet. *Barnens Livräddningsskola*.

<http://www.svenskalivraddningssallskapet.se/vattenkunskap/barnens-livraddningsskola.aspx>

[2010-10-26]

Olsson Briskog, A. & Thulin, K. (2005). *Särskolans matematik i en skola för alla*.

Examensarbete 10 hp vid Lärarprogrammet på Växjö Universitet i Växjö: Växjö Univ.

Regeringskansliet (1999) *Statens stöd till friluftsliv och främjande organisationer*.

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c4/19/03/a85c328c.pdf> [2010-11-22]

Sjöberg, C. (2007). *Hamburgare eller bajs?* Examensarbete 10 hp vid Lärarprogrammet på

Karlstads Universitet i Karlstad. Karlstad: Karlstad Univ.

Skolverket. (1996). *Särskolan - träningskolan och grundsärskolan: kursplaner, timplaner och kommentarer*. 2. uppl. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2000). Skolverket. *Kursplan för idrott och hälsa (Grundskolan)*.

<http://www.skolverket.se/sb/d/2386/a/16138/func/kursplan/id/3872/titleId/IDH1010%20-%20Idrott%20och%20h%E4lsa> [2010-11-11].

Skolverket. (2002). Skolverket. *Kursplan för idrott och hälsa (Grundsärskolan)*.

<http://www.skolverket.se/sb/d/2415/a/16141/func/kursplan/id/4036/titleId/IDH1040%20-%20Idrott%20och%20h%E4lsa> [2010-10-07].

Skolverket. (2008). Skolverket. *Kursplaner och betygskriterier*.

<http://www.skolverket.se/sb/d/1294> [2010-10-07].

Skolverket. (2009). *Särskolan: hur fungerar den?* Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2009a). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet: Lpo 94*. Stockholm: Skolverket.

Socialstyrelsen. (2007). Socialstyrelsens termbank. *Funktionsnedsättning*.
<http://app.socialstyrelsen.se/termbank/ViewTerm.aspx?TermID=3594> [2010-09-28].

Socialstyrelsen. (2007a). Socialstyrelsens termbank. *Funktionshinder*.
<http://app.socialstyrelsen.se/termbank/ViewTerm.aspx?TermID=4182> [2010-09-28].

Svenska Simförbundet. (2010). *Information om simkunnighet*.
<http://www.simkunnighet.se/swwwing/app/cm/Browse.jsp?PAGE=1145229#> [2010-11-11].

Svenska Skolidrottsförbundet. (2010). *Skoljoggen*.
<http://iof3.idrottonline.se/templates/Page.aspx?id=5038> [2010-11-02].

Svenskt utvecklingscentrum för handikappidrott. (2004). *Slutrapport EMIL-Projektet*.
http://www.suh.se/pdf/Rapport_4.pdf [2010-09-09].

Wormanæs, S. (2001). Rörelsehinder och skallskador. I: Asmervik, S, Ogden, T & Rygvold, A-L (red.). (2001). *Barn med behov av särskilt stöd: grundbok i specialpedagogik*. 3., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur. s. 272-311.

Bilaga 1

KÄLL- OCH LITTERATURSÖKNING

Syfte och frågeställningar: Syftet med studien var att undersöka grundsärskolans idrottsundervisning i relation till kursplanens innehåll. Frågeställningarna som använts för att besvara syftet var:

- Vad innehåller kursplanen samt vilka skillnader finns gentemot grundskolans kursplan i ämnet idrott och hälsa?
- På vilket sätt är kursplanen förankrad i undervisningens utformning?
- Vilka hinder och/eller möjligheter finns i undervisningen?

Vilka sökord har du använt?

Physical activity, mental retardation
Särskola, idrott och hälsa
Idrott funktionsnedsättning, rörelsehinder, barn med svårigheter
Specialpedagogik, fysisk aktivitet
EMIL-projektet (när vi bläddrade i tidigare kurslitteratur Passa mig! Nämndes några rader om detta projekt, vilket gjorde att vi använde detta som sökord)
Grundsärskolan grundskolan jämförelse

Var har du sökt?

GIH:s bibliotekskatalog
CSA
Libris
Google
Google Scholar

Sökningar som gav relevant resultat

CSA: Physical activity, mental retardation
GIH:s bibliotekskatalog: Särskola, barn med svårigheter
Google: EMIL-projektet
Google Scholar: Särskola idrott
Google Scholar: idrottsundervisning rörelsehinder
Google Scholar: Grundsärskolan grundskolan jämförelse
Libris: Specialpedagogik

Kommentarer

Vi hade svårt att hitta relevant material om idrottsundervisningen på grundsärskolan. Då vi har arbetat mycket med svenska kursplaner så har svenska databaser såsom Google Scholar och GIH:s bibliotekskatalog varit mest lämpade.

Bilaga 2

Intervjuguide

Bakgrundsinformation

- Utbildning
- Antal år i yrket och skolan
- Antal elevgrupper/elever (särskolan/i din undervisning)
- Exempel på funktionsnedsättning

Undervisningens utformning

- Viktigt (generellt) vid planering/utformning?
- Hur görs planeringen? Aspekter?
- Vilka moment prioriteras?
- Vad vill du att barnen emotionellt ska uppnå?
- Simning? Nödsituation? Hur? Hinder/möjligheter
- Dans? Vad? Hur? Hinder/möjligheter
- Orientering? Hur? Hinder/möjligheter
- Friluftsliv? Hur? Hinder/möjligheter
- Hälsa? Vad? Kost/näringslära? Hinder/möjligheter
- Ergonomi? Hur? Hinder/möjligheter
- Den sociala aspekten?
- Syn på kursplanen. Lätt/svår att följa?
- Används kursplanen aktivt i utformningen?

Hinder och möjligheter

- Hinder och möjligheter generellt? (Samlingar, instruktioner, inställning, osv.)
- Gruppstorlek
- Elevsammansättning
- Tid

*Vid komplettering går det bra att kontakta dig? Hur?
Tusen tack för din medverkan!*